

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ
Управа за извршење кривичних санкција
КАЗНЕНО-ПОПРАВНИ ЗАВОД У БЕОГРАДУ
Поштански фах 16 11213 Падинска Скела
Број: 21-1522/16-0113
Датум: 05.09.2016

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
Београд

Примљено: 06 SEP 2016		
Ојед.сек.од.	Број пр.-акт	Прилог
2 81	46	34276

Јелена Уичић

Предмет: Обавештење о поступању и предузимању мера по препоруци НПМ

Веза: Ваш број 281-46/16, дел бр 32205 од 31. 8. 2015. године

Поштовани,

У складу са препоруком број 281-46/16 дел. бр.25094 од 01.07.2016.године примљеном у КПЗ у Београду 05.07.2016. године, сачињеном након посете Заштитника грађана у обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, достављамо Вам Извештај о поступању и предузимању мера по наведеној препоруци.

Истовремено вас извештавамо да ћемо наставити са благовременим обавештавањем у складу са мерама које будемо спроводили.

У прилогу овог дописа достављамо Извештај о поступању и предузимању мера по препоруци Заштитника грађана.

С поштовањем,

Доставити:

- 2 Заштитнику грађана (НПМ) Делиградска 16 Београд
- Директору Управе за извршење кривичних санкција
- Архиви

УПРАВНИК

Милан Павловић

[Signature]

DEPT OF 18 2

REPORT 18 2

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ

Управа за извршење кривичних санкција
КАЗНЕНО-ПОПРАВНИ ЗАВОД У БЕОГРАДУ
Број: 21-1522/16-0112
Датум: 05.09.2016

Предмет: Извештај о поступању и предузимању мера по препоруци Заштитника грађана

Након посете Националног механизма за превенцију тортуре Казнено поправном заводу у Београду, обављене 10. јуна 2016. године, те упознавања са недостацима у раду овог завода, утврђеним од стране тима НПМ – а и донетом Препоруком број 281-46/16 од 1. јула 2016 године :

- I. Казнено поправни завод у Београду омогућиће осуђенима на извршењу казне затвора да ван спаваоница, у заједничком простору за дневни боравак, заједно са другим осуђеницима проводе расположиво време током дана, осим уколико је то, у појединачном случају и на ограничено време, у супротности са изреченом посебном или дисциплинском мером, здравственим стањем осуђеног, утврђеним програмом поступања или другом на закону заснованом разлогу
- II. Казнено поправни завод у Београду предузеће мере у циљу укључивања већег броја осуђених у заједничке сврсисходне активности ван спаваоница,

у задатом року од 60 дана од дана пријема Препоруке, обавештавамо Вас о поступању по истој.

У вези са ставом I Препоруке НПМ – а који се односи на формирање дневних боравака у којима би осуђени које овај завод збрињава, уз ограничења наведена у Препоруци, а претходно распоређени уз брижљиву оцену релевантних околности такође наведених у Препоруци, заједно са другим осуђеницима проводили расположиво време током дана, обавештавамо Вас да смо приступили реализацији почетних фаза поступања по овом ставу препоруке, с обзиром на то да исту, нужно, схватамо као дугорочну, јер се због обима радова и значајних новчаних средстава неопходних за реконструкцију објекта завода или доградњу простора за дневни боравак, имајући у виду позицију завода као индиректног буџетског корисника, не може очекивати да се препорука реализује у кратком року.

Наиме, очигледно је да архитектонско решење објекта Казнено поправног завода у Београду не оставља могућност формирања дневних боравака намењених заједничком боравку

осуђених лица, већ управо супротно, адекватно је засебном смештају два осуђена лица у истој просторији – спаваоници која уједно врши функцију адекватно опремљеног дневног боравака, док се заједнички боравак омогућава на унутрашњим терасама које врше функцију шеталишта и салама за спорт, као и просторијама у којима се обавља рад осуђених лица. Задатим карактеристикама објекта завода, прилагођен је и распоред дневних активности осуђених у заводу, па и садржај активности.

Из наведеног, како сматрамо, јасно произилази да поступање по препоруци захтева одговарајућу реконструкцију, адаптацију делова објекта овог завода или дограђивање односно проширење објекта, уз претходну израду пројектне документације, а да би се оформиле условне просторије довољне квадратуре, које би могле вршити функцију дневних боравака.

Напомињемо да је Управа за извршење кривичних санкција формулисала План реконструкције смештајних простора лица лишених слободе у свим заводима у систему Управе, који се план континуирано реализује и сходно којем се пласирају финансијска средства, али радови евентуалних адаптација, санација, или реконструкција објекта или делова објекта Казнено поправног завода у Београду, нису предвиђени поменути планом, с обзиром да је објекат овог завода стављен у функцију 2011 године, а насељен 2012 године, дакле у питању је нов објекат и за његову измену нису планирана средства.

У циљу укључивања Казнено поправног завода у Београду у План реконструкције Управе, поднели смо предлог Управи за извршење кривичних санкција да, у сврху формирања дневних боравака за заједнички боравак осуђених лица, намени одговарајућа средства за наредни период, сходно могућностима.

По одобрењу нашег предлога, приступићемо реализацији јавне набавке пројектне документације, а затим и јавне набавке радова, а о свакој фази у поступку планирања и изградње, обавештаваћемо Вас у континуитету.

У овом тренутку приступићемо пренамени одређених службених просторија веће квадратуре у заједничке дневне боровке, уз адекватно опремање овако формираних дневних боравака, при чему напомињемо да су очекивани трошкови опремања просторија већи од трошкова грађевинских захвата, али да се у оба случаја планира спровођење поступка јавне набавке током наредне године. Благовремено ћемо Вас обавестити о отварању дневних боравака, а континуирано о фазама у формирању истих.

Имајући у виду да Казнено поправни завод у Београду, као једини завод у систему извршења у Републици Србији основан као завод затвореног типа са посебним обезбеђењем, збрињава специфичну осуђеничку популацију, безбедносно високо захтевну, потребно је формирати већи број просторија које би биле коришћене као дневни боровци група осуђених лица селектованих по критеријумима које сте навели у Препоруци, као и критеријума на које нас је упутила досадашња пракса.

Наиме, по пријему Препоруке, стручне службе завода, извршиле су процену успешности реализације исте. Служба за обезбеђење извршила је безбедносну процену поступања по препоруци и утврдила да би просторија за заједнички дневни боравак у којој би осуђена лица боравила, морала бити закључана да би се елиминисала могућност неконтролисаног уласка и изласка, а самим тим и недозвољене појаве као што су међусобна купопродаја и отуђење ствари и предмета, злоупотреба права на телефонирање, уништавање материјалних добара.

Осуђена лица не могу боравити у заједничким просторијама за дневни боравак за време одржавња личне хигијене, поделе obroка, коришћења права на боравак изван затворених просторија, боравка у спортској сали, коришћења права на телефонски разговор, уређење блока, припреме за ноћни одмор и ноћног одмора. Такође, осуђена лица према којима се примењују посебне мере усамљење и смештаја под појачан надзор и лица према којима се примењује дисциплинске мере упућивања у самицу, не могу боравити у заједничким просторијама. У простору где борави више осуђених лица повећава се ризик од појаве ванредних догађаја, пре свега физичких сукоба као и других облика нарушавања кућног реда, што би захтевало појачане мере безбедности. Дакле, сходно процени стручне службе, заједнички боравак осуђених лица у истом простору, морао би бити строго контролисан, док би категорија осуђених према којима се примењују посебне мере и дисциплинска санкција упућивања у самицу, била изузета из ове могућности.

Служба за третман извршила је процену успешности поступања по препоруци са аспекта карактеристика осуђеничке популације у заводу, те користимо прилику да изнесемо статистичку анализу према расположивим параметрима, карактеристика осуђеничке популације која извршава казну затвора у Казнено поправном заводу у Београду. Анализа обухвата 269 осуђених лица која су се налазила у заводу на дан 20.07.2016 године.

Сходно природи и тежини извршеног кривичног дела, анализа указује да је већина осуђених у овом заводу и то 52% , извршила тешка кривична дела, и то

- тешко убиство, убиство – 140 извршилаца
- разбојништво, изнуда, уцена – 46 извршилаца
- тешка крађа, крађа – 30 извршилаца
- производња, продаја наркотика – 19 извршилаца
- организовани криминал – 2 извршиоца

Сходно трајању казне затвора на коју су осуђена, већина осуђених лица у овом заводу, осуђена је на дугогодишње казне затвора, и то

- до 10 година – 59 извршилаца
- од 10 до 20 – 89 извршилаца
- од 20 до 40 – 79 извршилаца
- 40 година – 42 извршиоца

Дакле, 45% осуђених лица издржавају казну затвора у трајању дужем од 20 година, а њих 33%, казну затвора у трајању од 10 до 20 година. Укупан проценат осуђених који издржавају казну затвора чије је трајање дуже од 10 година је 78% осуђеничке популације.

Узимајући у обзир ранију осуђиваност за најтежа кривична дела осуђених лица овог завода, статистички подаци који се односе на број и врсту почињених кривичних дела су следећи:

- тешко убиство, убиство – 12 повратника
- производња, продаја наркотика – 49 повратника
- разбојништво, изнуда, уцена – 79 повратника
- крађа, тешка крађа – 200 повратника
- тешке телесне повреде – 35 повратника
- насилничко понашање – 20 повратника
- изазивање опште опасности – 2 повратника
- прикривање – 3 повратника

- превара – 8 повратника

Дакле, 75,5% осуђених су рецидивисти, док 24,5% осуђених у заводу није раније осуђивано.

Узимајући у обзир изречене осуде на казне затвора које осуђена лица имају издржати након истека актуелне, подаци су:

- тешко убиство, убиство – 1 осуђени
- производња, продаја наркотика – 18 осуђених
- разбојништво, изнуда, уцена – 11 осуђених
- крађа, тешка крађа – 65 осуђених
- тешке телесне повреде – 3 осуђена
- насилничко понашање – 2 осуђена
- изнуда – 3 осуђена
- превара – 5 осуђених

Напомињемо да је број кривичних поступака у току, а који још нису окончани, знатно већи.

Узимајући у обзир процену степена ризика осуђених лица у овом заводу, утврђеном сходно Правилнику о третману, програму поступања и разврставању и накнадном разврставању осуђених лица ("Службени гласник РС", број 66 /2015), који се односи на ризик од угрожавања безбедности и рецидива, подаци су следећи:

- средњи степен ризика – 30 осуђених
- висок степен ризика – 204 осуђена
- врло висок степен ризика – 34 осуђена

Из наведеног произилази да је 238 осуђених лица, дакле, 88,5% осуђених лица процењено као лица од којих се очекује угрожавање реда и безбедности у заводу, као и рецидив по питању поновног чињења кривичних дела.

Узимајући у обзир досадашње владање и понашање осуђених лица током извршења актуелне казне затвора, према параметру броја учињених тежих дисциплинских преступа по осуђеном лицу, подаци су следећи:

- један тежи дисциплински преступ – 41 осуђено лице
- до три тежа дисциплинска преступа – 49 осуђених лица
- преко три тежа дисциплинска преступа – 67 осуђених лица

Дакле, 157 осуђених током издржавања казне затвора извршило је тежи дисциплински преступ што чини 58,4% осуђеничке популације узаводу, док је број осуђених који су током извршења казне затвора извршили лакши дисциплински преступ знатно већи, а 43% осуђених лица извршило је тежи дисциплински преступ два и више пута.

Узимајући у обзир врсту извршеног тежег дисциплинског преступа током издржавања актуелне казне затвора, подаци су следећи (обрађени су подаци који се односе на врсту тежег дисциплинског преступа који је у вези са опасношћу од озбиљног нарушавања безбедности и међусобног физичког и психичког угрожавања) :

- насиље према другом осуђеном лицу - 93
- недолично, насилничко или увредљиво понашање према запосленом - 25

- ПАС – 34
- мобилни телефон - 19
- учествовање у побуни - 9
- бекство (покушај бекства) – 8

Од укупног броја извршених тежих дисциплинских преступа 49,5% чини насиље према другом осуђеном лицу, а 22,3 % насилни облици понашања у односу на припаднике система попут недоличног, насилничког или увредљивог понашање према запосленом, учествовања у побуни и бекству (покушају бекства), док се 28,2% дисциплинских преступа односило на унос и коришћење недозвољених ствари попут психоактивних супстанци и мобилних телефона.

У Казнено поправном заводу у Београду је 31 осуђено лице оцењено да отежано функционише у групи и тежи изолацији од других осуђених лица, а што чини 11,5% укупне популације. За таква осуђена лица могућност целодневног, групног боравака у просторији за дневни боравак била би неприхватљива. Поред наведеног, 15 осуђених лица, односно 5,6% осуђеничке популације, оцењено је за као подобно да би због природе извршеног кривичног дела могли трпети насиље од стране других осуђених лица, као сексуални преступници, а што је искуство свих установа за извршење кривичних дела у свету, те је отежана могућност целодневног, групног боравака у просторији за дневни боравак за таква осуђена лица али и за управу завода која има обавезу да омогући безбедно извршење казне затвора за сва осуђена лица. Дакле, имајући у виду обе овде дефинисане категорије осуђених лица, евидентно је да је за 46 осуђених, односно 17% укупне популације, могућност целодневног боравака у заједничкој просторији за дневни боравак неприхватљива, с тим да би код сексуалних преступника било могуће евентуално оформити засебан дневни боравак.

Са становишта успешности третмана осуђених у овом заводу, истичемо да осуђена лица, с обзиром на наведене карактеристике, једни другима не могу бити позитиван модел идентификације, те да би повећање могућности њихових међусобних контаката у већим групама, у оквиру неорганизованих и неструктурираних активности, било контрапродуктивно, те умањио очекивани позитиван међусобни утицај и знатно увећало опасност од међусобног физичког и психичког угрожавања, чему завод мора изаћи у сусрет и предупредити очекиване негативне појаве, имплементацијом сврсисходних, конструктивних заједничких активности у адекватно безбедносно контролисаним условима, а да би се негативне последице предупредиле и у пуној мери искористили позитивни потенцијали овакве реорганизације распореда дневних активности осуђених и у бити измене концепта извршења казне затвора у Казнено поправном заводу у Београду.

Дакле, како сматрамо да је Препорука у овом делу оправдана и утемељена и у унутрашњим и у међународним прописима и стандардима, те да би унапредила квалитет живота осуђених лица која завод збрињава, предузели смо све расположиве мере да по истој поступимо у што краћем року и на начин којим ће се сврха исте испунити у целости, уз уважавање ограничења која намећу карактеристике специфичне осуђеничке популације коју овај завод збрињава.

У вези са ставом II Препоруке НПМ – а који се односи на предузимање мера у циљу укључивања већег броја осуђених у заједничке сврсисходне активности ван спаваоница, обавештавамо Вас да управа овог завода континуирано предузима мере у овом циљу, а да ћемо поступањем по ставу I препоруке отворити значајне могућности за интензивирање заједничких активности осуђених.

Износимо преглед активности омогућених осуђеним лицима у овом заводу.

Осуђена лица су радно ангажована на сталним пословима, са унапред одређеним радним временом најмање четири сата дневно, на осам радних места и то:

- послови помоћног радника у кухињи – 20 извршилаца
- послови у перионици завода – 6 извршилаца
- послови кројача – 1 извршилац
- послови хигијеничара – 7 извршилаца
- послови у кантини – 1 извршилац
- послови у библиотеци – 1 извршилац
- молерско-фарбарски послови – 3 извршиоца
- послови прављења амбалаже за терапију – 3 извршиоца

Поред наведених сталних послова, свим заинтересованим осуђеним лицима у овом заводу је омогућено да се баве повременим пословима у картонажи, односно да се баве израдом коверти различитих намена. Интензитет радног ангажовања осуђених првенствено зависи од њихове мотивисаности за рад и постигнутих резултата у раду. Одлуком управника Завода, на основу сагласности осуђених, таква могућност је дата за 149 осуђених лица (податак из месеца јуна 2016.), од којег броја редовно ради око 40 осуђених. Поред наведеног, у месецу јуну 2016.године организована је обука за осуђена лица за рад на пословима израде кожних рукавица, а од 01.08.2016.године осам обучаваних осуђених лица започело је рад на производњи, док је још једанаест других осуђених лица укључено у поступак обуке за исту врсту посла.

Увођење нових послова и отварање могућности за радно ангажовање више осуђених лица у овом заводу, један је од приоритета свих стручних служби, а посебно установљавање радних места на којима би осуђени могли развијати специфичне занатске вештине које би им омогућиле бољу реинтеграцију у друштво, међутим, пракса указује да проблем упошљавања и оспособљавања осуђених, није непостојање могућности радног ангажовања, већ немотивисаност већине осуђених лица да се радно ангажују на пословима које је управа завода у могућности да организује.

У погледу организованих слободновремених активности, поред тога што сва заинтересована осуђена лица, у гупи са другим осуђенима са истог блока на којем су смештени, могу да користе две спортске сале по избору четири пута недељно у трајању од по 1 час и да се баве спортовима за које су сале опремљене – теретана, мали фудбал, кошарка, стони тенис и шах, од 2015. године се, на нивоу целе осуђеничке популације, организују турнири у шаху и стоном тенису, четири пута годишње. Такође, на иницијативу осуђених лица, организују се фудбалске утакмице између блокова, па је тако током 2016. године организовано седам фудбалских утакмица. Такође, у овом заводу актуелно се организује street basket, као нова групна активност.

Осуђени имају на располагању и заводску капелу у којој се најмање једанпут месечно служи Литургија, а којом приликом осуђена лица могу да остваре контакт са православним свештеником, као и да посећују капелу сваке недеље и на дане верских празника. Такође, осуђеним лицима је на располагању библиотека Завода са фондом књига око 1200 наслова. Два пута месечно осуђена лица могу да изнајме књиге на читање.

Даље наводимо да од 2013. године осуђена лица имају могућност да се баве сликарством. Такође, од августа 2015. године, на основу интересовања једног осуђеног у заводу је омогућено макетарство. У претходном периоду је у више наврата понуђена активност - резбарење дрвета, за коју није било заинтересованих. Ове године је почела припрема ангажовања осуђених на осликавању заводске капеле. Такође, два осуђена лица у заводу баве се прирографијом.

Осуђена лица овог завода у мањем броју учествовала су на Фестивалу литерарног стваралаштва осуђених лица у Казнено поправном заводу у Ваљеву. Осуђенима који су то захтевали, омогућено је уношење и коришћење музичког инструмента у завод, а два осуђена лица користе писаћу машину, док осуђени који су то захтевали, користе заводски рачунар за завршавање школовања.

Додајемо да су од 2014. године у КПЗ у Београду организована три спортско-културна догађаја у које је био укључен већи број осуђених лица. Први догађај односио се на сарадњу са Рукометним клубом Партизан који је током јануара 2014. године организовао серију тренинга са осуђенима, а на крају је одиграна и пријатељска утакмица рукометаша Партизана и осуђених лица. Крајем 2015. године, у сарадњи са уметничком групом КреАртивно, осуђеним лицима је приређена позоришна представа којој је присуствовало око 100 осуђених лица. Дана 07.07.2016. године, у сарадњи са удружењем песника „Поета дунавски венац“ организовано је поетско-музичко вече за осуђена лица. Поред пет песника и музичке групе, у програму је учествовало пет осуђених лица са својим литерарним радовима. Песници су Заводу донирали око стотину књига белетристике. За крај месеца септембра ове године, планирано је организовање музичке вечери класичне гитаре за осуђена лица у сарадњи са музичком групом „Дуо скица“ из Београда.

Од месеца октобра 2015. године у Казнено поправном заводу у Београду почео је да се примењује специјализовани програм „Групни третман управљања љутњом“ (базирано на Anger Management for Substance Abuse and Mental Health Clients – A Cognitive Behavioral Therapy Manual; Patrick M. Reilly and Michael S. Shopshire, U.S. DEPARTMENT OF HEALTH AND HUMAN SERVICES, Substance Abuse and Mental Health Services Administration Center for Substance Abuse Treatment, HHS Publication No. (SMA) 13-4213, First printed 2002, Revised 2003, 2005, 2006, 2007, 2008, 2012 and 2013). Приликом стручне процене осуђених лица у КПЗ у Београду утврђено је да највећи број осуђених лица има висок ниво импулсивности те склоност ка непромишљеним, социјално неприхватљивим реакцијама у фрустрационим ситуацијама услед, између осталог, неизграђених вештина управљања љутњом, конструктивног решавања конфликта и изостанка асертивности. Из тог разлога су осуђеницима са наведеним проблемима одређени индивидуални циљеви:

- ✓ развој, унапређење, усвајање социјално прихватљивог понашања, смањивање учесталости и интензитета агресивног понашања;
- ✓ развој, унапређење, усвајање социјалних вештина, конструктивно решавање проблема – комуникационих вештина – асертивности.

Циљ програма поступања групног третмана управљања љутњом је да се осуђена лица упознају са стратегијама и техникама помоћу којих могу да науче да препознају када су љути и када степен љутње достиже критичан ниво, да науче како да правилно реагују у тим ситуацијама, како да управљају својом љутњом у смислу да умање њен интензитет када осете да нараста до ескалације, као и да усвоје стратегије помоћу којих ће превентивно деловати да

до љутње уопште и не дође. Такође, циљ третмана управљања љутњом је да осуђени усвоје вештину конструктивног решавања конфликта и асертивних облика реаговања на проблематичне ситуације. Трајање једног циклуса третмана је 12 сеанси од 90 минута, једанпут недељно, у групама по три осуђена лица. Овај програм спроводе четири службеника третмана у оквиру групног рада. Укупан број осуђених који је до сада успешно прошао овај третман је 14 осуђених лица (три осуђена лица су одустала од даљег учешћа). Актуелно у програму учествује 12 осуђених лица.

У току је и припрема програма поступања Групни третман превенције рецидива злоупотребе психоактивних супстанци (Засновано на „Counselor's Treatment Manual - Matrix Intensive Outpatient Treatment for People With Stimulant Use Disorders, Relapse Prevention Group, U.S. Department of Health and Human Services, Substance Abuse and Mental Health Services Administration, Center for Substance Abuse Treatment, HHS Publication No. (SMA) 13-4152, First Printed 2006, Reprinted 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2013, and 2014). Планирано је да овај програм почне да се примењује 2017. године.

Посебно наглашавамо да је од месеца септембра 2016. године у КПЗ у Београду у плану реализовање основношколског образовања осуђених лица у сарадњи са Школом за основно образовање одраслих „Ђуро Салај“, Немањина 28, Београд. Реализација наведеног пројекта је започета у мају 2016. године, а предвиђено је да пројекат траје три школске године.

Надамо се да је на основу приказаних садржаја омогућених осуђенима у овом заводу, јасно да управа завода максимално настоји да анимира осуђеничку популацију, те да су осуђенима у овом сегменту обезбеђена сва основна права предвиђена законом. Напомињемо да је, с обзиром на карактеристике осуђеничке популације коју овај завод збрињава, дакле извршиоце најтежих кривичних дела у великој већини са елементом насиља, сексуалне преступнике са посебно рањивом жртвом, осуђене на високе казне затвора које су по себи демотивишуће, затим ниске или без школске спреме и неповољних социо економских карактеристика, отежано мобилисање истих за бављење ма којим видом социјално пожељних активности у групи, али да ће завод увести и понудити садржаје који би могли да изазову интересовање и учествовање осуђених, као што су драмске представе, групне радионице и нове видове спортских активности.

Како смо навели, сматрамо да ће се омогућавањем просторија за заједнички дневни боравак осуђених, отворити широке могућности за увођење конструктивних заједничких активности. Додајемо да је поступање по препоруци у овом делу, постојећа стална тежња управе завода, али да ћемо рад на увођењу нових сврсисходних заједничких активности осуђених интензивирати у наредном периоду.

О поступању по Препоруци у свим фазама тог поступка, обавештаваћемо Вас у континуитету.

С поштовањем,

